

Kentte Farklı Bir Dönüşüm Hikâyesi Yeşil İstanbul Dönüşüm Atölyesi

İstanbul'da kamusal yaşamı destekleyen kent mobilyalarının yeniden kullanım ve ileri dönüşüm odağında bakım ve onarımlarının yapıldığı, İBB Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Dairesi Başkanlığı'na bağlı İBB Avrupa Yakası Park ve Bahçeler Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Yeşil İstanbul Dönüşüm Atölyesi koordinatörü Kenan Saluğu ile konuştuk.

Söyleşi: Kübra Elif Durğun

Dönüşüm Atölyesinin kuruluş hikâyesini çok merak ediyoruz. Bize atölyeden bahsedebilir misiniz? Dönüşüm Atölyesi Park Bahçeler ve Yeşil Alanlar Dairesi Başkanlığı bünyesinde nasıl oluştu, burada kimler çalışıyor ve hangi kapsamda işler yapılıyor?

Kenan Saluğu · İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun yeşil kent vizyonu ile yola çıkarak, Avrupa Yakası Park ve Bahçeler Şube Müdürü Ziya Duman "doğayı ve doğal kaynakları düşünen" bakış açısıyla bir atölye ve bu atölyede çalışacak ayrı bir ekip kurmak istediğini dile getirdi. Bu kapsamda koordinatörlüğünü yürüttüğüm ekip ile birlikte Mart 2021 tarihinde Dönüşüm Atölyesi faaliyetlerine başladı.

Atölyenin kuruluş amacı "yeniden kullanım" ve "ileri dönüşüm" temellidir. Daha önceki yıllarda eskiyen kent mobilyalarını dönüştürmek yerine yenisini ithal eden yerleşik düzen anlayışıyla, ekonomik kayıpların yanı sıra doğal kaynakların, özellikle ahşap gibi değerli bir kaynağın israf olması söz konusuydu. Alışılabilir bu sistemin yerine,

"Yeşil İstanbul Dönüşüm Atölyesi" ile eskiyen kent mobilyalarının yenisiyle değiştirilmeden, bakımının yapılarak yenilenmesi atölyenin kuruluş amacının göstergesidir. Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanı Prof. Dr. Yasin Çağatay Seçkin'in Yeşil İstanbul Stratejisi'nde yer alan doğal çevre, doğal park alanları ve doğal kent mobilyaları çalışmalarına öncülük eden atölyemizde eski alışkanlıkları yıkmak, yeni bir vizyonu tanıtmak ve bu vizyonda iş yapmaya başlamak görüldüğü kadar kolay olmadı.

Dönüşüm Atölyemiz, Küçükçekmece Bölge Şefliği'nde hangar olarak kullanılan, altyapı eksiklikleri olan bir alanı düzenlemekle başladı. Küçükçekmece Bölge Şefi Turan Yaman ile birlikte tüm eksiklikleri tamamlayarak hangara ek olarak geri dönüşümden bir bina yaptık. Binada bulunan masa ve sandalye benzeri mobilyalar da depolarda bulunan malzemelerin yeniden değerlendirilmesiyle hazırlandı. Atölyenin kuruluş sürecinin kendisi de yaptığımız işle ve dönüşümün ruhuyla uyumlu ilerledi. Küçükçekmece Bölge Şefliği'nde farklı

görev yapan iki çalışma arkadaşımızın elektrikçi ve kaynakçı olduğunu öğrendiğimde ekipte yer almalarını çok istemişim. Kuruluş sürecinden beri birlikte çalıştığımız için çok mutluyum.

2021 Mayıs ayına geldiğimizde 150 metrekarelik bir binamız, iki demir kesme motorumuz, bir kaynak makinamız ve iki personelimiz vardı. Öncelikle demir kesme ve birkaç kaynak işi yapmaya başladık. "Madem demir kesebiliyoruz, o hâlde parklardan kaldırılan kent mobilyalarının yerde sabit duran ankraj demirlerini keselim" dedik. Avrupa Yakası'nda özellikle çocukların ayağına takılan türden ortalama 980 adet demir kalıntısı kestik. Yaptığımız birçok işin içinde çocuklarımıza yönelik yaptığımız hizmetin değer ve mutluluğu bizler için ayrı bir yerde duruyor.

Yeşil İstanbul Dönüşüm Atölyesine yöneticilerimizin ve çalışma arkadaşlarımızın katkıları yadsınmaz. Üç kişi olarak yola çıktığımız bu serüvenimize yedi kişilik bir kadro ile devam ediyoruz. İstanbul ve İstanbullunun

Fotografilar Tahir Akkurt

ihtiyaçlarına hızlı çözüm üretebilmek adına her geçen gün daha da büyütüyoruz. İhtiyaçlara yetişebilmek adına atölyemiz için bir iş planı oluşturmamız gerekiyordu. Ahşap bakım-onarım, demir bakım-onarım, sert zemin tamiri ve boya gibi işler yapabiliyorduk. Biz de çalışmalarımızı kendi içimizde dört ana bölüme ayırdık: Ahşap İşleri, Metal İşleri, İnşaat İşleri ve Boya İşleri.

Her geçen gün çalışma alanlarımızın genişlemesi bizleri heyecanlandırıyor. Bu kapsamda Ekim 2021 tarihinde Sanat İşleri bölümünü de bünyemize kazandırdık. Sanatçılar ile kurduğumuz iş birlikleriyle metal ve ahşap atık malzemenin çeşitli sanat işleri üretiyoruz. Özellikle ileri dönüşüm adına daha çok iş üretmek istiyoruz.

Yaptığınız işlerin sürecini bir örnek üzerinden bize aktarabilir misiniz?

Bir malzemeyi değerlendirirken ilk amacımız asıl işlevini yerine getirecek şekilde eksik veya kırık parçalarını tamamlayarak bakımını yapmak oluyor. Örneğin bir bankı ele alalım;

bize parklardan ve depolardan gelen bir banka ahşap veya demir diye bakmıyoruz. Bir sebeple kent mobilyası kullanım işlevini yitirmiş ve atölyeye gelmiş ise amacımız onu yeniden kullanıma sunmak oluyor. Sadece temizleyip cilaladıktan sonra yerine koyduğumuz banklar olduğu gibi eksik veya kırık parçası olan banklar da oluyor. Bu durumda banklardan birkaçını söküp diğerlerini tamamlıyoruz. Bu işlem sonucunda elimizde ya ahşap ya da demir malzeme kalıyor. Artan malzemeyi saklıyoruz ve aynı bank türünden başka hasarlı ürünler geldiğinde kullanıyoruz. Bu süreç defalarca tekrarlanıyor ve hâlâ elimizde ahşap veya demir kaldıysa bunları da ileri dönüşümde kullanıyoruz. Belirli bir ahşap türünden çok artmışsa çeşitli ölçülerde biçimlendirerek başka amaçlarla kullanıyoruz. Örneğin beton ayaklı bankaların betonlarını yeniden üretmediğimiz için ahşapları elimizde kalıyor. İyi durumda olan ahşapları keserek, çocuk oyun gruplarındaki korkuluk, köprü ve merdiven gibi aksamların onarımında kullanıyoruz. Kesimlerden arta kalan parçaları da

değerlendiriyoruz. Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Dairesi Başkanlığı'nın önemli değerlerinden olan "Oyun İstanbul" için kalan parçanın ebatlarına göre çeşitli oyuncaklar üretiyor, doğal oyun alanları oluşturuyoruz. Dış mekânda artık suya ve güneşe doymuş, kullanım ömrünü tamamlamış ahşapları ise iç mekânda kullanılacak ahşap mobilyaya dönüştürüyoruz. Bu mobilyaları da gelen talepler doğrultusunda kurum içi değerlendiriyoruz.

Dönüşüm atölyesi aslında çok önemli işler yapıyor. Diğer kurumlarla olan iş birliklerine kentsel mobilya dönüşümü dışında farklı projelere nasıl bakıyorsunuz?

Şimdiye kadar 1720 banka, 788 kır masası, 20 pergola, 94 kamelya, 76 çatılı kır masası ve yüzlerce demir malzemenin tamiratını yaptık. Alandan kaldırılan yıpranmış çocuk oyun gruplarının sağlıklı parçalarını birleştirerek yeni oyun grupları yaptık. Çelik kaydırak parçalarından yeni kaydıraklar, Oyun İstanbul "Oyun Alanları Olan Bir Kentten Oynanabilir Bir Kente!" mottosu ile doğanın en

Fotografilar Tahir Akkurt

önemli oyun alanı olduğunu vurgulayan “doğal oyun alanı” oluşturduk. Bütün bu işleri yaparken önemli gözlemlerimiz oldu. Tüm bu malzemeler elimizden geçerken, onların bize gelene kadarki serüvenlerini de anlamaya başladık.

Bu bağlamda, ürünlerin tasarımlarında iyileştirmeler yaparak uzun ömürlü olmalarını sağlamayı hedefliyoruz. Ancak, bakımdan edindiğimiz tecrübelerle daha dayanıklı ürünler yapmayı da önemsiyoruz. Örneğin beton veya çim zeminde kullanılacak kır masalarının farklı tasarımda olması gerekiyor. Biri sürekli suya maruz kalırken diğeri zeminden gelen tepki kuvvetine maruz kalıyor. Bu yüzden kullanılacağı alana göre farklı ürünler tasarlayarak yıpranma sürelerini uzatabiliriz.

Yeşil İstanbul Dönüşüm Atölye ailesi olarak tüm bu tecrübelerimizi ilgili

diğer kurumlarla paylaşarak bu alandaki çalışmalara farkındalık yaratmak istiyoruz. Bu amaçla, asli işimize ek olarak atölyeyi bir eğitim kurumuna dönüştürmeyi amaçlıyoruz. Yasal altyapıyı hazırladıktan sonra eğitici bir kuruma dönüştüğümüzde üniversitelerin endüstriyel tasarım bölümleri ile meslek liseleri arasında köprü olacağımızı öngörüyoruz. Tasarım, üretim ve bakımın iç içe olduğu öğrenme ortamı sunacağız. Aynı zamanda sektöre yetişmiş iş gücü sağlayacağız.

İPA'nın Haziran 2022 tarihiyle hayata geçecek “Burada Birlikte” isimli bir projesi var. Bu proje, İstanbul'un kamusal alanlarında, projenin kendi bağlamındaki kullanıcıların katılımını esas alan, tasarımcılarla düzenlenecek tasarım atölyeleri bütünü oluşturuyor. Atölyeler, ilgili konuda belirlenen

potansiyeller, sorunlar ve ihtiyaçlar değerlendirilerek ortaya çıkan fikirlerin uygulanmasını kapsıyor. Atölye sürecindeki üretimler için atölyeniz ile bir iş birliği yapılacağını öğrendik. Bu iş birliğinden biraz bahsedebilir misiniz?

Öncelikle, İPA gibi değerli bir kurumun bizimle iş birliği kurmasından memnunuz. Bizim açımızdan en heyecan verici olan bu iş birliği sürecimizin yeni bir deneyim olması. Tüm katılımcılarla keyifli bir üretim süreci geçirmemizi umuyoruz.

“Burada Birlikte” projesi ihtiyaçtan doğan ve bu ihtiyacı en doğru şekilde karşılayacak tasarım üretme amacıyla oluşturulmuştur. Dahası, bu tasarımlar proje kapsamındaki tüm katılımcılarla birlikte oluşturuluyor. İstanbullular'ın tasarıma, tasarımcıyı üretime katarak bütünlük bir süreç yürütülüyor.

İstanbullular'ın süreçte katılımcı olması ürünlerin daha çok benimseneceği ve korunacağı sonucunu doğuracaktır. Daire başkanlığımız bünyesinde 2020 yılında açılan İstanbul Senin, Kent Mobilyaları Oyun-Rekreasyon Ürünleri Tasarımı Yarışması'yla da kentliye kent ürünleri tasarımında söz söyleme hakkı tanyan bir yaklaşım sergilendi.

Dönüşüm Atölyesinin varlığının sağladığı kazanımlar sizce nelerdir? Yerel yönetimler içinde ileri dönüşüm uygulamaları nasıl konumlanıyor? Bu dönüşüm çalışmaları, atölyenin yarattığı farkındalıkla pilot uygulamaların ötesine geçerek bir yerel yönetim politikasına dönüşebilir mi?

Atölyenin atıl malzemeyi değerlendirerek ekonomik kazanım sağladığı bir gerçek. Özellikle çocuk oyun alanlarında düşme ve takılma gibi çocuklara hasar verecek parçalar için anlık çözüm

üretmemiz müdürlüğümüze katkı sağlıyor. Burada üretilen sanat işleri ile de ileri dönüşüme vurgu yapılıyor. Ama bana kalırsa, atölyenin en önemli kazanımı insan kaynağında yarattığı dönüşümdür.

Yerel yönetimler içinde atölye benzeri birimlerin çoğaldığını görüyorum. Bu çalışmaları, sadece atık malzemeden yeni ürünler yapmak olarak değerlendirmek yerine aldığımız her kararda doğaya sağladığımız ekolojik katkıyı, ülkemize sağladığımız ekonomik katkıyı, halkımıza sağladığımız sosyal katkıyı birlikte değerlendirmeliyiz.

İBB özelinde dönüşümün bütünlüklü bir politikaya dönüşmesi bence mümkün. Hâlihazırda bu konuda çalışan birçok daire başkanlığı olduğu gibi belediye iştirak şirketleri de bu konuda yatırımlar yapmıştır. İBB, insan ve

malzeme kaynağı açısından oldukça zengin imkânlarla sahiptir. Bu kaynakların doğru kullanımı daha önceden belirttiğim gibi doğaya ekolojik katkı, ülkemize ekonomik katkı ve halkımıza sosyal katkı sağlayacaktır.

Küçükçekmece'de olan bu atölyenin yanı sıra İstanbul'un başka bölgelerinde de benzer bir atölye var mı? Onlar nasıl işler yapıyor?

Bağlı olduğumuz Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Dairesi Başkanlığı'nın ilk atölyesi. Başkanlığımız bünyesinde bulunan Anadolu Yakası Park ve Bahçeler Müdürlüğü de Dönüşüm Atölyesini faaliyete geçirmek adına çalışmalarına başladı, yakın zamanda da faaliyetlerine başlayacak. Daire Başkanlığımıza bağlı iki dönüşüm atölyemizin bulunması hem çevreye, hem kurumumuza hem de halkımıza büyük katkı sağlayacağını düşünüyorum.